

Головченко С. І. кандидат економічних наук Черкаський інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України <https://orcid.org/0000-0002-6782-5221>

Школяр Є. В. кандидат психологічних наук Черкаський інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України <https://orcid.org/0000-0002-7304-1677>

Хряпак С. О. кандидат філологічних наук Черкаський інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України <https://orcid.org/0000-0001-9078-976X>

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДСНС УКРАЇНИ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті представлені результати дослідження інтелектуально-когнітивного компоненту психологічної готовності у курсантів закладів вищої освіти ДСНС України. Одержані емпіричні дані виявили відмінності у ступені виразності показників, що характеризують зазначений структурний компонент психологічної готовності до майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: інтелектуально-когнітивний компонент; психологічна готовність; курсанти; фахівець оперативно-рятувальної служби; професійна діяльність.

Вступ. Професія фахівця оперативно-рятувальної служби цивільного захисту не нова та згідно із довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників МНС України відноситься до ризиконебезпечних, що проходить в особливих, а іноді в екстремальних умовах. Продовжуючи думку, зазначимо, що кваліфікаційні вимоги до фахівців зазначеного профілю це базова вища освіта та стаж роботи не менше двох років [1, 2].

Аналіз стану техногенної та природної небезпеки в Україні, а також аналіз дисертаційних робіт за напрямом психологія діяльності в особливих умовах по працівникам різних категорій за останні роки показав, що однією з основних проблем у сфері цивільного захисту з року в рік залишаються недостатня підготовка керівного складу та фахівців, діяльність яких в органах виконавчої влади пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту.

Зазначені умови зумовлюють необхідність підготовки курсантів, готових до ефективного виконання завдань зумовлених професійною діяльністю.

Між іншим, процес підготовки курсантів, який проходить в умовах закладах вищої освіти Державної служби України з надзвичайних

ситуацій сьогодні переважно відбувається з використанням інформаційної моделі навчання, сутність якої полягає в сприйнятті інформації курсантом, її засвоєння та демонстрації ступеня засвоєння. Даний процес сприяє формуванню репродуктивного способу вирішення професійних завдань, пасивності та низького рівня мотивації до професійної діяльності пов'язаної з особливими умовами, недостатнього обсягу та якості засвоєних знань і сформованих професійних умінь.

Крім того ж, вище згадана проблема загострюється певними протиріччями оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: між прагненням фахівців до особистісно-професійного розвитку та особливостями оперативно-рятувальної діяльності, які блокують прояви ініціативи та творчості; між високим рівнем вимог, що пред'являються до професійної підготовки молодих фахівців, їх соціальним статусом в суспільстві й відсутністю адекватної системи матеріального й морального стимулювання; наявністю постійних непланових завдань, високою завантаженістю, дефіцитом часу й у, більшості випадків, умов для належного відпочинку.

Питання психології

Подолання зазначених суперечностей неможливе без цілеспрямованої роботи з формування відповідного рівня психологічної готовності у майбутнього фахівця ОРСЦЗ, що є однією з центральних задач навчально-виховної роботи керівників та викладачів ЗВО ДСНС України, де відбувається безпосередня професіоналізація.

Психологічна готовність курсанта-випускника – це суттєва передумова ефективності його діяльності після закінчення ЗВО. Психологічна готовність допомагає фахівцю успішно виконувати свої обов'язки, правильно використовувати знання, досвід, зберігати самоконтроль та перестроюватись при появі нових непередбачуваних труднощів.

Психологічна готовність майбутнього фахівця ОРСЦЗ визначається низкою структурних компонентів основними з яких є: мотиваційний, інтелектуально-когнітивний та регуляторний.

Поруч із мотиваційною та регуляторною сферами особистості, які в цілому визначають професійну придатність до професії фахівця ОРСЦЗ, важливе місце належить інтелектуально-когнітивному компоненту психологічної готовності, в основі якого лежать уявлення про труднощі оперативних завдань, які потрібно виконати, на основі попереднього досвіду; оцінка своїх можливостей на основі знань, умінь та навичок, набутих в процесі підготовки, знання та уявлення про особливості й умови діяльності, вимоги до особистості. Перевірка інтелектуально-когнітивного компоненту психологічної готовності у майбутніх фахівців ОРСЦЗ до відповідності існуючим вимогам майбутньої спеціальності є важливим етапом відбору кандидатів в структурні підрозділи служби. Від сформованості інтелектуально-когнітивного компоненту залежить швидкість та ефективність реагування на постійні зміни, що відбуваються в процесі професійної діяльності, ставлення до дійсності та вміння знаходити оригінальні нестандартні рішення в екстремальних умовах.

Враховуючи значимість інтелектуально-когнітивної сфери психіки, яка безумовно є пріоритетною в будь якій діяльності, а особливо професійній діяльності, яка пов'язана з екстремальними умовами, набуває актуальності проблема дослідження, формування,

удосконалення та пошуку дієвих засобів розвитку інтелектуально-когнітивного компоненту психологічної готовності у майбутніх фахівців ОРСЦЗ.

Теоретичне підґрунтя. При дослідженні інтелектуально-когнітивних складових працівників різних професій зроблений у наукових працях, В.А. Бодрова, В.П. Буга, В.В. Вареника, Л.А. Гонтаренко, Г.С. Грибенюка, М.А. Кришталія, А.С. Куфлієвського, Д.В. Лебедева, С.М. Миронця, А.Г. Снісаренка, О.В. Тимченка, М.В. Фомича та інших.

Роботи науковців були направлені на дослідження в професійній діяльності пілотів та курсантів авіації, офіцерів ЗСУ, пожежного-рятувальника, начальника караулу, працівника чергово-диспетчерської служби, фахівця водозахисних формувань аварійно-рятувального підрозділу, фахівця Державної воєнізованої гірничорятувальної служби, газодимозахисника-рятувальника і фахівця Державної спеціалізованої аварійно-рятувальної служби пошуку і рятування туристів тощо.

Однак інтелектуально-когнітивний компонент психологічної готовності у курсантів не вивчався, що і зумовлює актуальність нашого дослідження.

Постановка завдання. Виявити основні критеріальні показники інтелектуально-когнітивного компоненту психологічної готовності та вивести інтегральний показник сформованості зазначеного структурного компоненту у майбутніх та досвідчених фахівців ОРСЦЗ на різних етапах професіоналізації.

Методи дослідження. До групи досвідчених увійшло 62 фахівці ОРСЦЗ віком від 27 до 30 років, зі стажем перебування на посаді начальника караулу п'ять років, які згідно із кваліфікаційними вимогами мають базову вищу освіту відповідного напрямку підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр, спеціаліст, магістр, у службовій діяльності добрі та відмінні показники з професійної підготовки.

До групи майбутніх фахівців ОРСЦЗ увійшли курсанти Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля оперативного напрямку підготовки 1-го курсу – 47 чоловік, 2-го курсу – 50 чоловік, 3-го курсу – 115 чоловік та 4-го курсу – 149 чоловік, віком

Питання психології

від 17 до 22 років, які перебувають на етапі підготовки до професійної діяльності у ЗВО ДСНС України.

Для вирішення поставлених завдань на початковому етапі емпіричного дослідження нами був використаний метод експертного оцінювання. Дослідження проводилось у вигляді анкетування начальників караулів ОРСЦЗ з досвідом роботи на займаній посаді не менше трьох років. Критеріальним показником психологічної готовності майбутніх фахівців ОРСЦЗ ми обрали професійно важливі якості, що на нашу думку більш повно та ґрунтовно характеризують визначений феномен.

Враховуючи досвід роботи вказаних фахівців, а також той факт, що згідно із зведеними даними 85% випускників оперативного профілю ЗВО ДСНС України призначаються на первину посаду начальника караулу ОРСЦЗ, ми запропонували оцінити ступінь важливості уже визначених та науково-обґрунтованих професійно важливих якостей, необхідних для формування психологічної готовності у майбутніх фахівців ОРСЦЗ. Відповідно до процедури, оцінювання проводилося експертами за 5-ти бальною шкалою, у бік зростання значущості від 1 до 5, що дозволило визначити ступінь необхідності кожної окремої якості в контексті психологічної готовності ОРСЦЗ.

В дослідженні взяло участь 235 начальників караулів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. За умовою нашого дослідження нами були відібрані лише ті якості, які отримали середнє арифметичне значення (\bar{X}) в межах від 4 до 5 балів (з точністю до сотих).

Виходячи з експертного оцінювання до інтелектуально-когнітивного компоненту увійшли такі якості:

- вміння просторово мислити (здатність до відображення просторових і часово-просторових властивостей та відношень у навколишньому середовищі фахівця);
- вміння швидко та правильно оцінювати ступінь важливості вхідної інформації;
- критичність мислення;

- оперативність мисленевих процесів;
- аналітичний склад розуму та прогностичні здібності;
- значний об'єм уваги;
- вміння швидко переключати та розподіляти увагу в умовах дефіциту часу;
- вміння відтворювати почуте та побачене;
- здатність легко запам'ятовувати словесно-логічний та наочно-образний матеріал;
- здатність до організації спільної діяльності та контролю її результатів;
- вміння взаємодіяти з іншими;
- вміння вирішувати проблеми;
- вміння працювати з колективом;
- здатність представляти та відстоювати інтереси колективу караулу;
- вміння здійснювати психологічний вплив на оточуючих;
- здатність чітко та лаконічно формулювати накази та повідомлення.

Для вивчення інтелектуально-когнітивного компоненту психологічної готовності у майбутніх фахівців ОРСЦЗ ми використали наступний перелік психодіагностичних методик: “Методика вивчення лідерських якостей”, методика “Оперативна слухова пам'ять”, методика “Пам'ять на образи” та “Програмний тестовий комплекс для професійного психофізіологічного відбору спеціалістів, які зайняті на роботах з підвищеною небезпекою. Версія 1.001” розроблений Центром психофізіологічної експертизи працівників для виконання робіт підвищеної небезпеки Державним підприємством “Головний навчально-методичний центр”, Державного Департаменту промислової політики, охорони праці та гірничого нагляду ДСНС України.

Результати і обговорення. З огляду на зазначене нами проведено емпіричне дослідження щодо виявлення прояву інтелектуально-когнітивного компонента психологічної готовності по курсах у майбутніх фахівців ОРСЦЗ та у еталонної групи досвідчених фахівців ОРСЦЗ.

Середньогрупові результати обстеження наведені в таблиці 1.

Середньогрупові результати дослідження інтелектуально-когнітивного компоненту психологічної готовності у курсантів

<i>Досліджувані характеристики</i>	<i>1 курс</i>	<i>2 курс</i>	<i>3 курс</i>	<i>4 курс</i>	<i>Фахівці</i>
Увага	55,74	51,82	50,51	54,22	53,25
Швидкість переключення уваги	48,46	46,48	50,93	52,40	53,55
Орієнтація у просторі	50,23	50,76	50,39	52,79	53,05
Здатність приймати рішення та дії в екстремальних умовах	44,40	46,9	43,81	48,25	53,85
Уміння вирішувати проблеми	11,89	13,94	13,44	13,11	15,2
Наявність творчого підходу	12,70	12,94	16,17	15,13	16,2
Вплив на оточуючих	13,72	15,12	12,82	13,25	15,2
Знання правил організаційної роботи	13,76	15,16	13,56	13,20	15,6
Організаційні здібності	13,72	15,12	15,83	13,31	15,5
Уміння працювати з групою	13,28	15	15,97	12,7	15,3
Об'єм оперативної слухової пам'яті	6	5,64	5,82	5,81	5,9
Об'єм образної пам'яті	6,57	6,64	6,34	6,21	6,7

Оцінюючи загальний рівень інтелектуально-когнітивного компоненту ми перевели його в інтегральну величину, що дозволить в цілому оцінити рівень сформованості зазначеного компоненту психологічної готовності (рис. 1). Виходячи з вказаних показників можемо побачити, що в процесі професіоналізації спостерігається певна динаміка в бік збільшення, а потім зменшення інтегрального показника.

Аналіз отриманих даних свідчить про те, що загальний рівень сформованості інтелектуально-когнітивного компоненту

психологічної готовності досвідчених фахівців ОРСЦЗ знаходиться на високому рівні та пояснюється закономірним процесом формування професійного досвіду.

Натомість у курсантських групах ми спостерігаємо дещо іншу динаміку. За інтегральним показником рівень розвинутої інтелектуально когнітивного-компоненту у курсантів 1 курсу середній з наближенням до низького, у курсантів 2 та 3 курсів показник вищий за середній, у курсантів 4 (випускного курсу) показник середній.

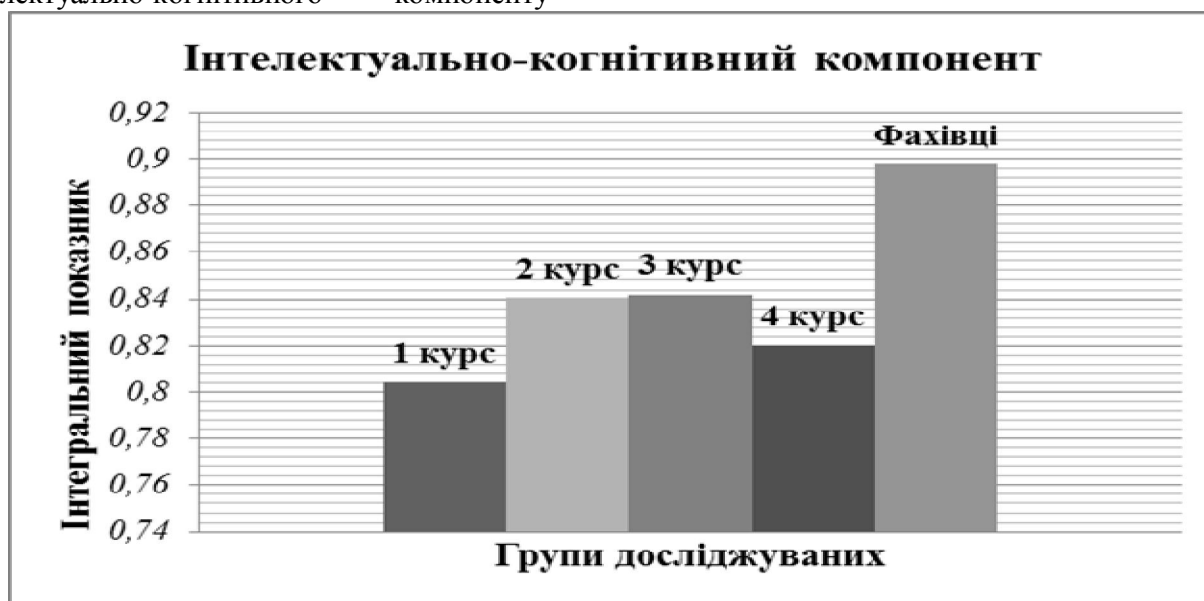

Рис. 1 Загальний рівень інтелектуально-когнітивного компоненту психологічної готовності у майбутніх фахівців ОРСЦЗ

Питання психології

Наступним етапом дослідження стала оцінка статистичної значимості отриманих відмінностей в показниках між фахівця та

майбутніми фахівцями ОРСЦЗ (курсантами-випускниками 4-го курсу) таблиця 2.

Таблиця 2

Показники рівня сформованості показників інтелектуально-когнітивного компоненту психологічної готовності при порівнянні досліджуваних груп

Критеріальний показник	4 курс	Фахівці	Значення критерія Стьюдента
Увага	54,22±2,14	53,25±1,41	1,968
Швидкість переключення уваги	52,40±3,99	53,55±1,09	1,274
Орієнтація у просторі	52,79±4,04	53,05±1,46	0,282
Здатність приймати рішення та дії в екстремальних умовах	48,25±5,47	53,85±1,13	4,545*
Уміння вирішувати проблеми	13,10±2,59	15,20±0,83	3,596*
Наявність творчого підходу	15,13±2,42	16,20±1,19	1,932
Вплив на оточуючих	13,25±2,76	15,20±1,39	3,100*
Знання правил організаційної роботи	13,20±2,55	15,60±1,35	4,115*
Організаційні здібності	13,31±1,92	15,50±2,11	4,742*
Уміння працювати з групою	12,70±1,85	15,30±1,26	5,076*
Об'єм оперативної слухової пам'яті	5,80±1,77	5,90±1,37	0,229
Об'єм образної пам'яті	6,21±1,62	6,70±1,56	1,271

У ході дослідження було встановлено відсутність значущих відмінностей між порівнювальними групами за показниками увага, швидкість переключення уваги, орієнтація у просторі, наявність творчого підходу, об'єм оперативної слухової пам'яті, об'єм образної пам'яті.

Незначне перевищення показника «увага», яке є у групі курсантів 4 курсу не досягає достовірного значення ($t=1,968$), натомість значення показника «швидкості переключення уваги» у фахівців ОРСЦЗ дещо вищий, хоча показник також не досягає критичного значення ($t=1,274$).

Зазначимо, що рівень розвинутої такого показника як «орієнтація у просторі» є високий для обох груп досліджуваних, проте значущих розбіжностей не спостерігаємо ($t=0,282$), залишається лише відмітити, що зазначений показник у групі фахівців ОРСЦЗ вищий, ніж у групі курсантів, що пояснюється значним досвідом роботи на займаній посаді.

Характеризуючи показник «наявність творчого підходу» відмітимо, що середній рівень розвинутої спостерігається у курсантів 4 курсу, у фахівців він знаходиться

на високому рівні розвитку. Достовірних відмінностей між показниками зазначених груп не виявлено ($t=1,932$).

Середній рівень розвитку без значущих відмінностей ($t=0,229$) та ($t=1,271$) спостерігається у таких характеристик інтелектуально-когнітивного компоненту як «об'єм оперативної слухової пам'яті» та «об'єм образної пам'яті» відповідно. Зазначені середньо групові показники дозволяють охарактеризувати респондентів порівнювальних груп середнім рівнем розвитку тості досліджуваних властивостей пам'яті, що свідчить про належний та достатній для професійної діяльності перебіг основних мнемічних процесів: запам'ятовування, утримання, та відтворення.

По показнику «здатність приймати рішення та дії в екстремальних ситуаціях» є достовірні відмінності ($t=4,545$). У групі досвідчених фахівців він добре розвинутий та вкрай необхідні фахівцю ОРСЦЗ характеристики: критичність та оперативність мислення, вміння оцінювати та прогнозувати обстановку, тощо. Значно нижчим цей показник є у групі курсантів, що

Питання психології

підтверджується t-критерієм Стьюдента. Причину таких розходжень ми бачимо в наявності у курсантів тривожності і як наслідок значна кількість помилок при виконанні завдань, умовою яких є дефіцит часу, помилковість в рішеннях під час оцінки оперативної обстановки при недостатності інформації. На відміну від курсантів досвідчені фахівці ОРСЦЗ швидко орієнтуються у складних ситуаціях професійної діяльності, приймають вірне рішення, незважаючи на дефіцит часу та інформації.

Проведене порівняння показників «уміння вирішувати проблеми», «вплив на оточуючих», «знання правил організаційної роботи», «організаційні здібності», «вміння працювати з групою», дозволило встановити низку достовірних відмінностей ($t=3,596$; $t=3,1$; $t=4,115$; $t=4,742$; $t=5,076$ – відповідно), зокрема у курсантів на відміну від досвідчених нижчі показники, всі вони мають середній рівень розвинутості, про те як у досвідчених – високий.

Аналізуючи отримані дані, можна відмітити, що курсанти на відміну від досвідчених фахівців ОРСЦЗ у своїй поведінці проявляють соціальну незрілість, несамостійність у прийнятті відповідних управлінських рішень, пасивність, не здатність до організації праці підлеглих. Досвідчені фахівці навпаки характеризуються як гарні управлінці, організатори, які здатні визначити мету професійної діяльності, поставити завдання перед підлеглими та контролювати їх виконання, а також нести відповідальність за наслідки від них.

Дані показники характеризують респондентів досвідченої групи як фахівців, які охоче виконують відповідальні завдання, прагнуть до керівництва, у критичних та екстремальних ситуаціях стають опорою для інших, мають власний індивідуальний стиль роботи з підлеглими, тобто володіють на високому рівні необхідними лідерськими характеристиками фахівця ОРСЦЗ. Курсанти на відміну від колег із досвідом демонструють схильність до змін, неорганізованість, низький рівень відповідальності, недостатність сміливості. Це пояснюється відсутністю у курсантів досвіду управлінської діяльності, що вказує на значні недоліки в організації навчальної та самостійної діяльності курсантів у ЗВО ДСНС України.

Висновки. Таким чином на основі результатів аналізу та узагальнення результатів дослідження інтелектуально-когнітивного компоненту психологічної готовності у майбутніх фахівців та фахівців ОРСЦЗ нами встановлено: сукупність критеріальних характеристик, що визначають психологічну готовність у майбутніх фахівців ОРСЦЗ; за допомогою інтегрального показника визначено досліджена динаміка формування інтелектуально-когнітивного компонента в умовах вищого навчального закладу ДСНС України по курсах; за допомогою t-критерія Стьюдента визначено характеристики, які мають достовірні відмінності, та потребують психолого-педагогічного впливу, для усунення недоліків в процесі підготовки зазначених фахівців в умовах ЗВО ДСНС України.

Список використаних джерел

1. Наказ ДСНС України від 05.08.2018 р. № 707 «Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників у сфері цивільного захисту». – К. : ДСНС України, 2018. – 127 с. – (Нормативний документ ДСНС України. Наказ).
2. Снісаренко А.Г. Професіографічний аналіз діяльності начальників караулів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / Снісаренко Андрій Григорович. – Харків., 2011. – 243.
3. Фомич М.В. Теоретичні аспекти до формування моделі психологічної готовності фахівців пожежно-рятувальних підрозділів / М.В. Фомич // Пожежна безпека: теорія і практика, 2014. – №6. – С. 115-120.

Питання психології

References

1. Nakaz DSNS Ukrainy vid 05.08.2018 r. № 707 «Pro zatverdzhennia Dovidnyka kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv u sferi tsivl'nogo zahistu». – K. : DSNS Ukrainy, 2018. – 127 s. – (Normatyvnyi dokument DSNS Ukrainy. Nakaz) (in Ukraine).
2. Snisarenko A.H. Profesiografichniy analiz diialnosti nachalnykiv karauliv Operatyvno-riatuvalnoi sluzhby tsyvilnoho zakhystu MNS Ukrainy: dys. ... kandydata psykholohichnykh nauk: 19.00.09 – «Psykhologhiia diialnosti v osoblyvykh umovakh» / Snisarenko Andrii Hryhorovych. – Kharkiv., 2011. – 243 (in Ukraine).
3. Fomych M.V. Teoretychni aspekty do formuvannya modeli psykologichnoyi gotovnosti faxivciv pozhezhno-ryatuval'nykh pidrozdiliv / M.V. Fomych // Pozhezhna bezpeka: teoriya i praktyka, 2014. – №6. – S. 115-120 (in Ukraine).

Резюме

Головченко С. И. кандидат экономических наук Черкасский институт пожарной безопасности им. Героев Чернобыля Национального университета гражданской защиты Украины
Школяр Е. В. кандидат психологических наук Черкасский институт пожарной безопасности им. Героев Чернобыля Национального университета гражданской защиты Украины
Хряпак С. А. кандидат филологических наук Черкасский институт пожарной безопасности им. Героев Чернобыля Национального университета гражданской защиты Украины

ДИНАМИКА РАЗВИТИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНО-КОГНИТИВНОГО КОМПОНЕНТА ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ГОТОВНОСТИ КУРСАНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ГСЧС УКРАИНЫ К БУДУЩЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье представлены результаты исследования интеллектуально-когнитивного компонента психологической готовности у курсантов высших учебных заведений ДСНС Украины. Полученные эмпирические данные обнаружили различия в степени выраженности показателей, характеризующих указанный структурный компонент психологической готовности к будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: интеллектуально-когнитивный компонент; психологическая готовность; курсанты; специалист оперативно-спасательной службы; профессиональная деятельность.

Summary

Golovchenko S. I. PhD in economics sciences Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chernobyl Heroes of National University of Civil Defense of Ukraine
Shkoliar Ye. V. PhD in psychological sciences Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chernobyl Heroes of National University of Civil Defense of Ukraine
Khriapak S. O. PhD in philological sciences Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chernobyl Heroes of National University of Civil Defense of Ukraine

THE DYNAMICS OF DEVELOPMENT OF THE INTELLECTUAL AND COGNITIVE COMPONENT OF PSYCHOLOGICAL READINESS OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF STATE EMERGENCY SERVICE OF UKRAINE FOR FUTURE PROFESSIONAL ACTIVITY

The psychological readiness of a graduate cadet is an essential prerequisite for the effectiveness of his activities after graduation. Psychological readiness helps a specialist to successfully perform their duties, use knowledge, experience, maintain self-control and adjust when new unforeseen difficulties arise.

Along with the motivational and regulatory areas of personality, which generally determine the professional suitability for the profession of ORFCP, an important place belongs to the intellectual and cognitive component of psychological readiness, which is based on ideas about the difficulties of operational tasks to be performed, based on previous experience; assessment of their capabilities on the basis of knowledge, skills and abilities acquired in the process of training, knowledge and understanding of the features and conditions of activity, requirements for the individual. Verification of the intellectual and cognitive component of psychological readiness of future

Питання психології

specialists of ORFCP to compliance with the existing requirements of the future specialty is an important stage in the selection of candidates for structural units of the service. The speed and efficiency of response to constant changes that occur in the process of professional activity, attitude to reality and the ability to find original non-standard solutions in extreme conditions depend on the formation of the intellectual-cognitive component.

The purpose of the article. *To identify the main criteria of the intellectual and cognitive component of psychological readiness and derive an integrated indicator of the formation of this structural component in future and experienced specialists of ORFCP at different stages of professionalization.*

Research methods. *Assessing the general level of the intellectual and cognitive component, we transferred it into an integral quantity, which will allow us to assess the overall level of formation of this component of psychological readiness. Based on these indicators, we can see that in the process of professionalization there is a certain dynamics in the direction of increasing and then decreasing the integrated indicator.*

Research results. *These indicators characterize the respondents of the experienced group as professionals who are willing to perform responsible tasks, strive for leadership, in critical and extreme situations become a support for others, have their own individual style of working with subordinates, ie have a high level of necessary leadership characteristics. Cadets, unlike experienced colleagues, show a tendency to change, disorganization, low level of responsibility, lack of courage. This is explained by the lack of cadets' experience in management, which indicates significant shortcomings in the organization of educational and independent activities of cadets in the structure of SES of Ukraine.*

Conclusions and prospects for further research. *Thus, based on the results of analysis and generalization of the results of the study of the intellectual and cognitive component of psychological readiness of future specialists and specialists of ORFCP, we have established: a set of criteria that determine the psychological readiness of future specialists of ORFCP; by means of the integrated indicator the investigated dynamics of formation of an intellectual and cognitive component in the conditions of the higher educational institution of the SES of Ukraine on courses is defined; with the help of Student's t-test, characteristics that have significant differences and require psychological and pedagogical influence to eliminate shortcomings in the training of these specialists in the conditions of the SES of Ukraine were identified.*

Key words: *intellectual and cognitive component; psychological readiness; cadets; operational and rescue service specialist; professional activity.*

Автори заявляють об відсутності конфлікту інтересів.
Received/Поступила: 27.11 20